

Przedmowa

Najogólniej można powiedzieć, że w sensie ekonomicznym upadłość to taki stan majątkowy dłużnika, który nie wystarcza na zaspokojenie roszczeń majątkowych jego wierzycieli. Może to przejawiać się nadmiernym zadłużeniem dłużnika, gdy jego zobowiązania przekroczą wartość majątku, bądź gdy nie reguluje on swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. W gospodarce wolnorynkowej, opartej na zasadach wolnej konkurencji i swobodzie podejmowania i prowadzenia przez podmioty prawa działalności gospodarczej, zjawisko upadłości jest normalną konsekwencją tychże zasad. Stan niewypłacalności może powstać z różnorodnych przyczyn, zarówno leżących po stronie dłużnika, jak i od niego niezależnych. Upadłość w sensie prawnym to przymusowe ściągnięcie zobowiązań dłużnika, polegające na wszczęciu przez sąd postępowania w tym celu, które jest skierowane do całego majątku dłużnika, aby zaspokoić wszystkich jego wierzycieli. Wtedy to, co do zasady, niedopuszczalne jest prowadzenie indywidualnych postępowań egzekucyjnych przez poszczególnych wierzycieli. Upadłość w sensie prawnym nie jest zjawiskiem powszechnym, w tym znaczeniu, że postępowanie upadłościowe może być wszczęte jedynie w stosunku do podmiotów, którym ustawodawca przyznaje zdolność upadłościową. Podział dłużników na posiadających i nieposiadających zdolności upadłościowej wynika z założeń aksjologicznych ustawodawcy. W tych przypadkach, gdy nie jest dopuszczalne wszczęcie postępowania upadłościowego, wierzyciele mogą dochodzić od dłużników wykonania ciężących na nich zobowiązań na drodze ogólnej – w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym we właściwym trybie.

Postępowanie upadłościowe, zarówno w sensie materialnoprawnym, jak i proceduralnym reguluje ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.), które z dniem 1.10.2003 r. zastąpiło dotychczas obowiązujące akty prawne regulujące tę materię – rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.) i rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo o postępowaniu układowem (Dz.U. Nr 93, poz. 836 ze zm.).

Jak to już wcześniej wzmiankowano, postępowaniem upadłościowym objęty jest cały majątek upadłego, który stanowi masę upadłości przeznaczoną na zaspokojenie wierzycieli. Chodzi tutaj o majątek dłużnika w postaci aktywów, istniejący w dacie ogłoszenia upadłości, jak i nabyty w trakcie postępowania upadłościowego. Jest to zasada generalna, mająca jednakże odstęp-

stwa wyraźnie wskazane w obowiązujących przepisach. Przedmiotem badawczym niniejszej pracy jest stypizowanie przypadków i ich omówienie, gdy majątek należący do dłużnika, bądź za należący do niego uznany, nie wchodzi w skład masy upadłości, a zatem nie jest przeznaczony na zaspokojenie wierzycieli upadłego w postępowaniu upadłościowym. Przypadki odstępstw od zasady, że cały majątek wchodzi do masy upadłości, określono zbiorczą nazwą „wyłączenia z masy upadłości”.

Problematykę tę ujęto kompleksowo – zarówno pod kątem materialno-prawnych podstaw wyłączeń z masy upadłości, które zostały określone w ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze, jak i przepisach szczególnych, które w tym zakresie stanowią *lex specialis*, jak i w pod kątem proceduralnym. W tym drugim znaczeniu chodzi o scharakteryzowanie postępowania w przedmiocie wyłączenia z masy upadłości. Omówienie tych problemów zostanie dokonane co do zasady na gruncie prawa prywatnego materialnego i procesowego, bez uwzględnienia jego aspektów publicznoprawnych, których analiza ze względu na specyfikę zagadnień prawa administracyjnego wymaga oddzielnego opracowania. Z tego powodu pominięte zostaną zagadnienia związane z wyłączeniem mienia, o które toczą się postępowania administracyjne, do których wstąpienia odmówił albo wystąpił z takiego postępowania syndyk, zarządca lub nadzorca sądowy na podstawie art. 65 ust. 1 PrUpN. Poruszane zagadnienie dotyczy obu form postępowania upadłościowego, tj. upadłości z likwidacją majątku dłużnika, upadłości z możliwością zawarcia układu, a także postępowania upadłościowego osób nieprowadzących działalności gospodarczej.

W publikacji uwzględniono doktrynę, jak i orzecznictwo powstałe na gruncie prawa upadłościowego i naprawczego, tudzież na gruncie poprzednio obowiązujących aktów prawnych – w zakresie, w którym zachowały one aktualność. Uwzględnienie dorobku nauki oraz orzecznictwa powstałych pod rządem Prawa upadłościowego i Prawa o postępowaniu układowym wynika z faktu, że obecna regulacja w wielu miejscach posiada punkty styczności z poprzednio obowiązującymi aktami prawnymi, a nieraz wręcz powieliła poprzednie regulacje. W pracy również uwzględniono doktrynę i orzecznictwo odnoszące się do tych zagadnień obowiązującego prawa – głównie prawa prywatnego materialnego i procesowego, w zakresie, w którym było to niezbędne dla omówienia prezentowanego tutaj zagadnienia.

Książka uwzględnia stan prawny na 12.5.2010 r.

Jednocześnie pragnę podziękować Promotorowi pracy – prof. dr. hab. *Antoniemu Witoszowi* – za opiekę naukową i okazaną pomoc, a także jej recenzentom – prof. dr. hab. *A. Jakubeckiemu* i dr. hab. *W. Klycie*.

Autor